

Ameriške oborožene sile osvojile Luzon, največji otok Filipinske grupe

General MacArthur naznanil ponovno osvojitve Luzona, največjega otoka Filipinske grupe. Organiziran odpor ostankov japonskih sil v severnem delu otoka zdrobljen. Japonci izgubili čez 118,000 vojakov v bitkah z ameriškimi četami. Enote avstralske divizije zasedle dolgi pas obrežja otoka Bornea in konsolidirale svoje pozicije. Admiral Nimitz razkril ameriške izgube v operacijah pri otokih grupe Ryukyus. Čungking omenja umik japonskih čet z ozemlja pri jezeru Tungtingu in Cangi. Tokijska vlada prevzela kontrolo komunikacij

SEATTLE, WASH., 28. jun.—Podadmiral Marc A. Mitscher, ki se je bal vrnil z Okinawe, je naznanil, da so japonski samomorilni piloti dne 11. maja razstrelili letalonosilca Bunker Hill. Ubitih je bilo 373 moških posadke, kljub temu pa bo njegova "nepotopljiva" ladja šla sopot v boj. Mitscher sam se je komaj izognil smrti, ko je eno japonskih samomorilnih letal treščilo v njegovo bližino. Očividci so izjavili, da je razstrelba vrhla motor letala dvajset čevljev višje.

Bitka med japonskimi letalci in ameriško silo je trajala šest ur. Večina ubitih ameriških vojakov se je zadušila v dimu in ognju. Devetnajst jih pogrešajo in 24 je bilo ranjenih. Osem dni potem se je vrnil masni pogreb za padlimi junaki.

Manila, Filipini, 28. jun.—General Douglas MacArthur je naznanil ponovno osvojitve Luzona, največjega otoka Filipinske grupe, na katerem so se japonske čete izkrcale 10. decembra l. 1941 po zavrženem napadu na Pearl Harbor in katerega so ameriške invadirale 9. januarja tega leta. Ponovna osvojitve je velika zmaga ameriških sil na Pacifiku.

Samo neorganizirane japonske vojaške grupe so se ostale na Luzonu. MacArthur pravi, da je bil organiziran odpor ostankov japonskih sil v severnem delu otoka zdrobljen. Japonci so izgubili čez 118,000 vojakov v bitkah z ameriškimi četami, odkar so slednje invadirale otok. Število vključuje ubite in ujetе. Ameriške izgube znašajo 3793 mrtvih, 11,351 ranjenih in 34 pogrešanih vojakov.

Buletin, objavljen v glavnem stanu MacArthurja, pravi, "da je Luzon, ki obsega 40,420 kvadratnih milj, osvobojen. Nekdaj mogočna japonska sila, ki je držala 200 milj dolgo dolino Cagayan, je bila zdrobljena."

Dve ameriški diviziji sta se včeraj združili v dolini Cagayan. Obe sta udeleženi v čiščenju v severnem delu doline. Ameriška ofenziva proti japonski sili v dolini se je pričela 13. maja.

Edina japonska sila na Filipinih, ki nekaj šteje, se še nahaja na Mindanaju, drugem največjem otoku. Znamenja kažejo, da bo kmalu uničena. Ostanke japonske sile se skrivajo v hribih.

Enote avstralske divizije, ki so se izkrcale na zapadnem obrežju otoka Bornea, prodirajo naprej skozi brez odpora s strani japonskih čet. Zasedle so dolgi pas obrežja in konsolidirale svoje pozicije. Velika oljna polja pri Miriju so pod kontrolo avstralskih čet.

Enote ameriške in britske letalske ter pomorske sile bombardirajo Balikpapan, japonsko mornarično bazo na južnovzhodnem obrežju Bornea. Avstralska pehotna divizija je v akciji proti Japoncem na ozemlju ob Brunajemskemu zalivu. Poročilo pravi, da so čete te divizije udrele v Beaufort, japonsko trdnjavo in železniško križišče.

Guam, 28. junija.—Admiral Chester W. Nimitz je dejal, da so pomorske operacije ameriške

Poljski voditelji dospeli v Varšavo

Poljske oborožene sile pod britskim poveljstvom

London, 28. jun.—Poljski voditelji, ki so formirali novo poljsko vlado narodne enotnosti v Moskvi, so dospeli v Varšavo. Radijsko poročilo iz Varšave pravi, da bo nova vlada izpopolnjena in postavila podlago poljski državi.

V Varšavo so prišli Boleslav Beirut, predsednik poljskega narodnega sveta; Edward Osobka-Morawski, predsednik nove poljske vlade; Vladislav Gomułka, prvi podpredsednik vlade; Vladislav Koernik, drugi podpredsednik; M. Koloziej, notranji minister; Stanislaw Mikolajczyk, bivši predsednik poljske ubežne vlade v Londonu, in Jan Stanczyk, bivši delavski minister v ubežni vladi.

Poljska ubežna vlada v Londonu, katere predsednik je Tomasz Arciszewski, je naslovila poslanico poljskemu ljudstvu, v kateri naglašja, da se še vedno smatra za legalno vlado. Poslanica vsebuje tudi trditve, da ima vlada zaslimbo pri poljskih oboroženih silah.

Gotovo je, da bosta Velika Britanija in Amerika priznali novo poljsko vlado, ki je bila ustanovljena v Moskvi. Poročilo, ki še ni potrjeno, pravi, da bodo poljske ubežne čete, ki se nahajajo v Angliji, Nemčiji in Italiji in so lojalne ubežni vladi, prišle pod britsko poveljstvo.

Obračunavanje proti vojnim zločincem

Prve pred britskimi in ameriškimi sodišči

London, 28. junija.—Poučeni krogi trdijo, da ne bo nadaljnje odlašanje obravnave proti nemškim vojnim zločincem. Prve se bodo vršile pred britskimi in ameriškimi sodišči v Nemčiji. Tem bodo sledile druge.

Zavlaščevanje se pripisuje zbiranju evidence. Britske avtoritete se zavedajo, da bodo prvi v zgodovini prišli pred sodišče ljudje, ki so izvršili zločine, kateri niso v seznamu normalnega registra. Drugi vzrok zavlaščevanja so pogajanja med vladami držav glede procedure.

Britsko pravilo in tradicija je, da se ničesar ne govori o slučajih, preden pridejo pred sodišča. To pomeni skrbno zbiranje evidence, da se noben krivec ne izogne kazni. Kar bodo sodišča odločila, bo odločeno za vedno; priziva proti odločitvi ne bo.

Sporazum je bil dosežen o več odločitvah. Joachim von Ribbentrop, bivši zunanji minister v Hitlerjevi vladi, bo obglavljen. To je nemški način eksekucije. Rudolf Hess, Hitlerjev zaupnik, bo, če ne bo spoznan za blaznega, obsojen v Angliji, kjer se nahaja.

Pozvedovanja niso razkrila razlik med Veliko Britanijo in zavezniki državam glede procedure. Če so, niso važne. Trditve, da bodo vojni zločinci ušli zasluženim kazni, nima podlage.

Vrhovni sovjet odlikoval Stalina

Moskva, 28. jun.—Predsedstvo ruskega vrhovnega sovjeta je odlikovalo maršala Stalina v znak priznanja zaslug v službi dežele. Stalin je dobil tikel generalissimo Sovjetske unije.

DRŽAVNI TAJNIK STETTINIUS RESIGNIRAL

Bivši senator Byrnes bo morda imenovan za naslednika

ODOBRITEV ČARTERJA NAPOVEDANA

Independence, Mo., 28. jun.—Predsednik Truman je naznanil, da je Edward R. Stettinius, ki je nasledil Cordella Hulla kot državni tajnik, resigniral in da je on sprejel resignacijo. Truman je dalje naznanil, da je imenoval Stettinusa za reprezentanta Amerike v novi svetovni organizaciji za vzdrževanje in zaščito miru.

Stettinius bo reprezentiral Ameriko kot član zaščitnega sveta in načelnik ameriške delegacije v splošni skupščini svetovne organizacije. Truman je dejal, da bo Stettinius imel pozicijo velike odgovornosti.

Predsednik je dospel v Independence, kjer je njegov dom, in San Francisco po zaključitvi konferenca Druženih narodov. On je govoril na shodu, katerega se je udeležilo čez 12,000 ljudi. V svojem govoru je izrazil upanje, da bo na sestanku med njim, maršalom Stalinom in premierjem Churchillom prihodnji mesec osvojena formula, ki bo zagotovila mir bodočim generacijam. Naglasil je, da je treba dovršiti dve nalogi. Ena je zmaga v vojni z Japonci, druga pa zgradnja mirovne strukture, da se prepreči izbruh tretje svetovne vojne.

Da bo Stettinius resigniral po zaključitvi konferenca v San Franciscu, se je šepetalo v prvih tednih po smrti Roosevelta, ko je Truman prevzel predsedništvo. Stettinius je dokončal svoje delo kot državni tajnik z zaključitvijo konferenca in podpisom čarterja, ki bo tvoril podlago svetovni organizaciji. Truman bo v ponedeljek predložil čarter senatu, da ga ratificira.

Mnenje prevladuje, da bo Stettinusa nasledil kot državni tajnik James Byrnes, bivši senator iz Južne Karoline in član federalnega vrhovnega sodišča. On je bil tudi načelnik urada za vojno mobilizacijo. To pozicijo je pustil tik pred smrtjo predsednika Roosevelta.

Washington, D. C., 28. jun.—Senator Tom Connally, demokrat iz Texasa in načelnik odseka za zunanje zadeve, ki je bil član ameriške delegacije na konferenci Druženih narodov v San Franciscu, je po povratku v Washington napovedal, da bo senat odobril čarter svetovne organizacije z veliko večino. V Washingtonu sta se vrnila tudi državni tajnik Stettinius in senator Vanderberg, republikanec iz Michigana.

Connally je dejal, da bo čarter odobren po debati, ki bo morda trajala dva ali štiri tedne. Člani senatnega odseka bodo začeli razpravljati o čarterju v soboto. Connally bo jutri govoril v senatu in orisal zaključke, sprejete na konferenci v San Franciscu. Na sestanku s časnikarji je naglasil, da čarter ni perfekten, vendar pa bo služil svojemu namenu, ki je preprečenje novega krvavega konflikta.

Repatriacija ruskih vojnih ujetnikov

Pariz, 28. junija.—Britske in ameriške vojaške avtoritete so naznanile, da je bilo čez 1,200,000 ruskih vojnih ujetnikov in civilistov, katere so naciji odvledli v Nemčijo, izročeni sovjetski armadi. V Nemčiji, Franciji in Belgiji se nahaja še nekaj tisoč Rusov, ki bodo kmalu poslani domov.

Domače vesti

Nov grob v Penni

Manor, Pa.—Tukaj je naglo umrla za srčno hibo Mary Komat, stara 65 let in rojena na Ogrskem. Bila je članica društva 78 SNPJ.

Iz Covelanda

Cleveland.—Umrila je Frances Zorn, stara blizu 57 let in rojena v občini Rihemberk pri Gorici. Zapušča štiri sinove (vsi v vojni) in tri hčere. Bila je članica društva 135 SNPJ.—V ponedeljek je naglo umrla za srčno hibo Frank Pik, star 67 let in rojen v vasi Visoko pri Kranju na Gorenjskem. Bil je član SDZ Carniola Tent 1288 in samostojnega društva Kranj. Zapušča ženo, dve hčeri, sina, dva brata, več vnukov (tri v armadi), v starem kraju pa dva brata in sestro.—Mary Glavich je srečno prestala težko operacijo v bolnišnici St. Vincent Charity.

Novice iz Nokomisla

Nokomis, Ill.—Dne 26. jun. je naglo umrl Joseph Porenta, star 59 let in doma iz Škofje Loke. Bolehal je na srčni hibi in bil član društva 209 SNPJ. Zapušča ženo in tri odrasle otroke.—Na dopustu sta bila vojaka Anton in Frank Stražar. Anton se je nahajal v Nemčiji, kjer je bil ranjen in je sedaj v bolnišnici, Frank je pa nekje v Californiji.

Napredek britske komunistične stranke

Število članov narašča od začetka vojne

London, 27. jun.—Britska komunistična stranka izkazuje velik napredek. Število njenih članov se je počel veriti od začetka vojne in je zdaj 56,450. To ne vključuje komunistov, ki so v armadi in ne plačujejo članarine.

Mesečni prispevek člana komunistične stranke je 28 centov poleg doklade, ki gre v volilni sklad. Število komunistične stranke ni merilo vpliva, ki ga imajo njeni člani v delavskih organizacijah. Bert Papworth, ki je nedavno vodil stavko voznikov avtobusov, je bil izvoljen za člana izvršnega odbora Kongresa britskih strokovnih uni, organizacije, ki ima 6,642,000 članov in je vladajoča sila vseh uni. Papworth je vodilna osebnost v komunistični stranki.

Arthur Horner, vodja rudarske unije v South Walesu, se nahaja v Ameriki kot reprezentant Kongresa britskih strokovnih uni. On večkrat nastopa kot predavatelj na sestankih laboritorij, članov parlamenta, in jim pojasnjuje probleme rudarske industrije.

Člani komunistične stranke se stalno drže smernic. Resolucija, sprejeta na zadnji konvenciji Kongresa britskih strokovnih uni, je zahtevala za podpravljanje industrije, je dobila vso podporo s strani komunistov. Komunisti so imeli veliko število delegatov na tej konvenciji.

Tajnik komunistične stranke je Henry Pollitt. On stalno potuje po deželi in govori na shodih, ki so dobro obiskani. On je dober govornik in zna vplivati na množice.

Komunistična stranka ima samo enega poslanca v parlamentu in ta je Willie Gallacher. Voditelj stranke so nedavno naznanili, da bodo imeli kandidate skoro v vseh volilnih distriktih pri splošnih volitvah, ki se bodo vršile 5. julija. Pollitt in Gallacher sta že večkrat apelirala na voditelje delavske stranke za združitve, toda doslej nista dosegla ničesar. Izrekla sta se za ustanovitev stranke ljudske fronte, ki naj bi bila v volilni boju porazila konservativce.

Razgovori med Angleži in Indijci

Feldmaršal Wavell sklical konferenco

Bombaj, Indija, 28. jun.—Ekskutivni odbor Vseindijskega kongresa, stranke nacionalistov, je naznanil, da se bo udeležil konferenci v Simli, na kateri bo razprava o britskem predlogu, da Indijci dobe večjo oblast v vladi in bodočem statusu Indije.

Maulana Kalam Azad, predsednik kongresne stranke, je naznanil, da so voditelji stranke dobili navodila, naj se udeležijo konference, katero je sklical feldmaršal Wavell, podkralj Indije.

Jawaharlal Nehru, vodilna osebnost v stranki, je izrazil dvom v uspeh konference. On je primerjal Indijo nekaterim evropskim državam, ki so se osvobodile nacijskega jarma, dobile pa so drugega. Oni, ki so vodili odprno gibanje proti nacijskim okupacijskim silam, nimajo besede, ker je reakcija na krmilo. "Jaz ne vem, kakšen bo rezultat konference v Simli," je dejal. "Zdi se mi, da bo vse ostalo pri stajem. Velika Britanija hoče obdržati Indijo pod svojo kontrolo."

Wavell je naznanil, da bo na konferenci razprava o britskem predlogu, da Indija dobi delno samovlado v okviru britskega imperija. Predlog predvideva formiranje indijskega sveta ali kabineta, v katerem bi imeli domačini vse pozicije z izjemo one vojnega ministra. O predlogu so razpravljali člani ekskutivnega odbora Vseindijskega kongresa.

Mohandas K. Gandhi bo konference z Wavellom. Gandhijeva grupa se ne strinja z Wavellom načrtom. Od razgovorov med njima zavisi izid konference v Simli.

Nehru je dejal, da britski predlog nima značaja stabilnosti. Ta le predvideva kratko razdobje aranžmno, ne pa garancije neodvisnosti Indije.

Nacist Frank priznal krivdo

Masno pobijanje češkoslovaških državljanov

London, 28. jun.—Karl Hermann Frank, ki je na češkoslovaški listi kot vojni zločinec prvega reda, je priznal krivdo in odgovornost za masno klanje češkoslovaških državljanov. To je sledilo umoru Reinhardta Hejdricha, nacijskega rablja. Hejdrich je podlegel rani od krogel, ki ga je zadela 27. maja l. 1942.

Frank je podpisal priznanje o pobijanju češkoslovaških državljanov v glavnem stanu dvanaestega ameriškega armadnega zbora v Wiesbadenu, Nemčija. On je izdal dekret, da mora biti vsak, ki je bil v zvezi z napadom na Hejdricha, kakor tudi člani njihovih družin, ustreljen. Frank je tudi priznal, da je bilo do dva tisoč Čehov ustreljenih.

Frank je podpisal priznanje v navzočnosti Bohuslava Ecerja, reprezentanta Češkoslovačije v komisiji za kaznovanje vojnih zločincev. Ecer je zaslavljal Franka v Wiesbadenu.

Ecer je včeraj dospel v London in obiskal Roberta H. Jacksona, člana ameriškega vrhovnega sodišča, ki z reprezentanti Rusije, Velike Britanije in drugih zaveznikov držav študira načrte glede prosekucije vojnih zločincev. Jackson je nedavno naznanil, da se bodo obravnave proti vojnim zločincem kmalu pričele.

Železniška zveza med Moskvom in Berlinom

Moskva, 28. jun.—Prvi vlak je odpeljal iz Moskve proti Berlinu včeraj. Železniška zveza med mestoma je vzpostavljena in vlaki bodo redno vozili.

MANIFEST NEMŠKE KOMUNISTIČNE STRANKE

Enake pravice za vse in svobodne volitve

LIKVIDACIJA OSTANKOV NACIJSKEGA REŽIMA

Moskva, 28. jun.—Nemška komunistična stranka je v manifestu, izdanem v Berlinu, zagovarjala sovjetski sistem za današnjo Nemčijo in se izrekla za koalicijsko parlamentarno vlado, razvoj privatnih podjetij in profitnega sistema. Manifest so podpisali člani osrednjega odbora stranke in besedilo je objavila ruska časniška agentura Tass.

Manifest je naslovljen nemškemu ljudstvu. Ta zahteva enake pravice za vse pred zakonom, svobodne volitve, konfiskacijo veleposestev nacijev, junckerjev in imperialistov ter razdelitev teh med one, ki nimajo zemlje. Vsi drugi Nemci, ki niso imeli zvez z nacijo, naj bi obdržali postevta.

Komunistična stranka ne dolži samo nemškega ljudstva odgovornosti za usodo, katerega je zadela, temveč celo komuniste. Očita jim med drugim, da niso povežali demokratičnih grup v celoto, ki bi se lahko upirala nacijem. Manifest priznava, da je dolžnost Nemcev plačitev odškodnine zaveznikom za povzročeno škodo, katero so jim naredili v teku vojne.

Nemška komunistična stranka je pri volitvah v marcu l. 1933 dobila skoro pet milijonov glasov. Pri volitvah so zmagali naciji in Hitler je prišel na krmilo. Samo dve stranki sta bili takrat močnejši kot komunistična—naciji in socialni demokrati.

Vodilni podpisec manifesta je Wilhelm Pieck, bivši poslanec in tovariš Rose Luxemburg, ki je bila umorjena leta 1919. Dokument sta podpisali tudi dve ženski—Irene Gertner in Marta Arendsee. Manifest trdi, "da je fašistična kuga zmaga v Nemčiji, ker vojni zločinci niso bili kaznovani po zaključitvi prve svetovne vojne leta 1918." Manifest naglašja potrebo popolne likvidacije ostankov Hitlerjevega režima in nacijske stranke. Vse žole morajo biti počiščene in nacijski vpliv odstranjen. Vse učne ustanove in zavodi naj vzgajajo mladino v duhu demokracije, svobode in napredka.

Stavka voznikov v Chicagu končana

Vojaške čete ostanejo v mestu

Chicago, 28. jun.—Stavka voznikov tovornih avtov, članov neodvisne unije, je bila v bistvu končana včeraj. Trajala je enajst dni in oklicana je bila v znak protesta, ker je bila zahteva za zvišanje plače za pet dolarjev na teden odbita.

Ellis T. Longenecker, ki je v imenu urada obrambne transportacije prevzel prometne linije, je naznanil, da se je do 95 odstotkov stavkarjev vrnilo na delo in da jim bodo ostali sledili. Vojaki, ki so vozili in šteli tovarne avte, bodo ostali v Chicagu še nekaj dni.

Stavka je bila zlomljena s pomočjo vojaških čet. Longenecker je dejal, da kompanije ne bodo plačale računa, ker so vojski vozili in spremljali tovarne avte v času stavke.

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglašev po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Uspeh v San Franciscu

Zadnji terek je v San Franciscu zaključila svoje zborovanje konferenca Združenih narodov. Pričela se je 25. aprila z velikim pompom in še večjo publiciteto, zborovala ves čas v napetem mednarodnem ozračju, ki ga ustvarjajo razni konflikti in trenja med zmogovitimi velesilami, in po devetdesetih dneh zborovanja složno končala svoje zgodovinsko delo.

Ker je svet poln konfliktov, je povsem naravno, da so dobili odmev tudi na tem zborovanju. Tudi če bi se taka konferenca vršila v normalnih časih, ko je svetovno trenje na minimalni točki, bi ne bilo mogoče pričakovati, da bi šlo vse gladko. Kjer imate skupaj predstavnike 50 velikih, srednjih in malih "suvereni" narodov, vsaka delegacija s svojim posebnim zgodovinskim ozadjem in interesnimi težnjami ali zahtevami, je trenje neizogibno.

Če gledamo na to konferenco s tega vidika, je v resnici sploh čudno, da ni bilo še več trenja v San Franciscu. In ker brez trenja ni bilo, je bil tudi pesimizem glede uspeha konference skoraj neizogiben. Ta pesimizem, ki je nasledil velikemu valu optimizma ob pričetku konference, je poridil tudi dosti kritike, ki je po vseh znakih konstruktivno vplivala na zborovanje. Vsaj tako je soditi po rezultatu te konference, kajti kritika ni bila zaman.

★ ★ ★

Ko smo zadnje dni prečitali tekst novega čarterja ali pravil nove svetovne organizacije, ki bo znana kot Združeni narodi, smo bili veselo presenečeni. Ta pravila, ki jih je izdelala konferenca v San Franciscu, namreč predvidevajo veliko boljše in popolnejše svetovno organizacijo kot je ta, ki je predvideval tako zvan dumber-tonski osnutek. Med obema je razlika skoraj kot noč in dan. To včas na papirju; kakšna bo dejanska bodočnost, bo pa seveda v veliki meri odvisno od notranjega razvoja in posameznih deželah in od mednarodne politike velesil.

Z drugo besedo: konferenca v San Franciscu je izdelala boljše pravila za novo svetovno organizacijo kot je smel upati celo največji optimist; v danih razmerah, ko vsaka država, predvsem pa velesile insistirajo na "suvereno enakopravnost," kar pa je za male in srednje narode le fikcija, skoraj ni mogoče pričakovati kaj popolnejšega kot je ta čarter. Ali je to le prevara ali se bo organizacija Združenih narodov res mogla razviti v učinkovit mednarodni instrument za varovanje svetovnega mira, bo seveda pokazala bodočnost.

Ako bi v čarterju ne bilo one točke, ki vsaki izmed petih velesil daje pravico vetiranja važnih sklepov v zvezi z agresijo, bi bila na mestu velika doza optimizma, da bo ta organizacija imela dobre pogoje, da se razvije v učinkovit mednarodni instrument.

Ampak velesile, posebno Amerika in Rusija, so insistirale na to pravico in brez nje je dvomljivo, da bi bila sploh mogoča kakšna svetovna organizacija tega obsega. Kitajska bi se bila rada od-povedala tej pravici in pripravljena je bila popustiti tudi Angliji, toda Amerika in Rusija sta insistirali, češ, ako bomo imeli največ odgovornosti v povojnem svetu, moramo imeti tudi največ besede in moči. Za tem se seveda lahko skriva kaj drugega—boj za sfero vpliva in za svetovno nadvlado. Ako je slednje resnica, ako se Amerika in Rusija kot dve najmočnejši sili spustita v boj za svetovno nadvlado, tedaj bo seveda tudi nova svetovna organizacija zgrajena na pesku in jo bo zadel enaka usoda kot Ligo narodov. Kar človeštvu preostaja, je edino upanje, da se to ne zgodi.

★ ★ ★

V vseh drugih ozirih določa ta čarter veliko bolj učinkovito in popolnejšo organizacijo kot je bila Liga narodov. Sedež moči bo v njenem vrhovnem ali zaščitnem svetu, v katerem bo 11 članov. V njem bodo Amerika, Anglija, Francija, Rusija in Kitajska imele trajne sedeže, ostalih šest pa srednje in manjše sile v dveletni izmeni.

Zbornica Združenih narodov, ki bo zborovala enkrat na leto, vrhovni svet pa stalno, bo po novem čarterju lahko vršila zelo važne funkcije. V svojih mejah bo ta zbornica v resnici nekaj svetovni parlament in se bo lahko pečala s svetovnimi gospodarskimi, socialnimi in političnimi vprašanji v prosep svetovnega mira in ljudskega blagostanja. Lahko bo tudi diskuzirala in stavila priporočila o vprašanju splošne razorožitve. Po novem čarterju bo imela veliko večjo moč in širši delokrog kot ga je določal dumber-tonski načrt.

Druga važna ustanova, podrejena zbornici, bo ekonomski in socialni svet. Naloga te ustanove bo študiranje gospodarskih in socialnih problemov in predlaganje njih solucij. V to svrhu bo lahko formiral toliko mednarodnih komisij kolikor bo potrebno, kakor tudi prireditel v svoje delovanje razne agencije katere koli države.

Čarter določa tudi ustanovitev poverljivega sveta, ki bo nadzoroval delovanje poverljive oblasti v kolonijah in poseščinah. V zvezi s tem vprašanjem, ki je tesno združeno in sploh izvira iz imperializma, novi čarter določa zelo progresivne smernice: da morajo vse kolonijalne vlade v prvi vrsti služiti širjenju blagostanja, izobrazbe in vzposabljanju kolonijalnih ljudstev za samovlado; čarter priznava vsem podložnim narodom pravico do samovlade in do neodvisnosti—nekaj, o čemer imperialistične sile v preteklosti niso hotele nič slišati. Ampak s tem je bil le led prebit, kajti status kolonij ne bo spremenjen, dokler ne pride do posebnih pogodb.

Kot del Združenih narodov bo tudi novo svetovno sodišče, ki ga določa čarter. Čarter bo lahko amandiran čez deset let ali pa še prej. Vse posle Združenih narodov bo vodil vrhovni tajnik.

S tem čarterjem je bil položen prilično dober temelj nove svetovni organizaciji, v okviru katere se bo moral nadaljevati boj za svetovni mir. Tega svet ne bo dobil ako ne bo zanj aktivno deloval in odstranjeval vojne vzroke.

Glasovi iz naselbin

SOPOTNIŠTVO. Odstotki in druge take stvari

Cleveland, O.—Anton Kobe iz Coraopolisa, Pennsylvanija, nam bo morda raztolmačil, kakšna je tista njegova klobasa z dne 21. junija. Zapisal je namreč to, da "celo Barbič ga je pohvalil in rekel, da Stalin več ve kot jaz." Razumljivo, da on ne more tega dokazati. Kaj bi pa rad, da bi dokazal?

Ali je Tone Kebe učenec urednika pokojnega lista Napreja? Kaj je imel Naprej v svojih beležkah z dne 1. feb. 1941? Roosevelt je poslal v Anglijo svojega zaupnika Hopkinsa, Rooseveltova opozicija pa je poslala njegovega tekmeča Willkieja, ki je šel v Moskvo in v London ter okrog sveta. In zakaj ju je poslala dvojica, vprašuje beležkar, nato pa komentira dalje, da zato, da se odobri Rooseveltov načrt za vojaško intervencijo.

Torej, kakor je razvidno, je bil Naprej proti vojni, pa je nadaljeval, da gre zasluga za mir na Balkanu samo sovjetski Rusiji!

In Tone Kebe daje sedaj ves kredit za poraz Nemčije le sovjetski armadi. Šele ko sem mu serviral uradni govor samega Jožeta Stalina, je vendar prišel toliko k sapi, da je dal 25 odstotkov kredita ameriški produkciji, potem pa začel zopet zavijati svoje sopotništvo.

Bodimo toliko pravični, da damo priznanje tistemu, kateremu spada. Torej 25 odstotkov je komunistična taktika potrdila, kar je bilo v milijardah in blagu, sedaj dajmo pa še 25 odstotkov ameriški zračni sili, ki je uničila nacijem vojni material, in ker se niso imeli s čim braniti, so sovjetske armade vkorakale v Berlin, kajti tak je bil sklep z Rooseveltom v Jalti, da se Rusom to pripusti.

Čitatelji in podpiratelji lista two-by-four Napreja bodo morda zahtevali dokaze. Well, fantje, dokazi so uradne slike ameriške zračne sile, ki kažejo; da so te sile ustavile v Nemčiji vsak prevoz materiala in vojaštva, tako z vlaki, troki in celo v barkah po kanalih in rekah, in to po dnevi. Nacijska vojaška letala in letališča so bila uničena: uničila so jih ameriška letala (bombniki). In kaj je kazalo nemški armadi drugega nego: podaj se, ali pa japonski harakiri! In ker nemški naceti niso japonisti, so se enostavno podali in predali, s tem pa je bila vojna zanje zgubljena.

To je torej 50-odstotni dokaz mojim nasprotnikom, ki se bi radi nazivali prijatelje sovjetske Rusije. Ampak Stalin sam pa jih ne mara, kakor pravi tudi Eleanor Roosevelt v svojem članku pod naslovom "Cites Communist Deception, Says She'll Not Trust Them." In če vam nihče poštenih člankarjev ne zaupa, ali mislite, da vam bom jaz? Motite se, kajti preveč dolgo poznam vašo taktiko. Do-

kler bom živel, ne dobite od mene trohice zaupanja, pa če še tako hlinite, ali pa če hočete še tako nekaj pobijate, ne da bi imeli material na razpolago v podporo.

Torej tisti Naprej, ki se je smatral za komunističen listič, je hotel pobijati Rooseveltovo taktiko, ki je delovala zato, da gre Amerika v vojno zoper fašiste in naciste. Ko je pa bila napadena Rusija, potem pa je bil naenkrat Rooseveltov tempo za vojno prepočasen za vse sopotnike. In Roosevelt dobi 25% kredita za poraz Nemčije in pomoči Rusiji. To bo sedaj 75%, Japoncem pa gre tudi 25%, ker so napadli Pearl Harbor in tako pognali Ameriko v boj proti fašizmu in končnemu porazu Japonske.

Vsled tega gre Ameriki vseh 100 procentov, ker je igrala glavno vlogo z vso previdnostjo, ampak sedaj ne kliče svoje zaveznice sovjetske Rusije: Pridi in pomagaj. Amerikanci pravijo, da mi si bomo pomagali sami!

In si tudi pomagamo! Yes, this is a great country, and a man doesn't have to be a fanatic to say this.

Ako bi Milwaukee radi vedeli, če smo mi boljši dopisniki in ljubitelji naroda, vam bomo navedli nekaj, česar vi nimate.

Mi imamo devet narodnih domov; vi nimate nič. Mi pošiljamo naše žurnaliste, kar je boljše, v Chicago, kar je slabega pa gre v Milwaukee. Za najboljšega smatram nekdanjega upravnika Cankarjevega Glasnika, Louisa Zorkota. Neki Čikažan mi je povedal, da ga je Louis učil socializma v Chicagu. Kdo pa vas uči v Milwaukeeju? Rado Staut in Jože Radelj! Zato ste zgubili ves socialistični aparat.

Najbolj nadarjen fant v Milwaukeeju je Jože Vidmar, ki prihaja od Sv. Duha in je navdahnjen s Prosvetnim duhom, odkar je Molek pustil uredništvo. Mi imamo svoje mestne zastopnike, ne da bi si dali glave preiskati, da bi dobili zaželjeni okeji. Hočete dokazov? Vprašajte Franka Zaitza v Chicagu. Moža, ki ga nismo marali, smo poslali v Columbus, Ohio. Imamo prosekutorje in pravnike, če se hočemo tožiti. Imamo farmo brez krav in bi lahko molzli, če bi bilo dovolj rakijske in gasolina za vožnjo.

Sedaj ne bom morda več časa nič pisal, in kaj tudi bi, če se vam ne dopade. Vem pa tudi, da niste prisiljeni, da bi čitali moja poročila, ki so pa zelo točna. Na primer že lani sem rekel, da konvencije SNPJ ni treba. Drugim je vzelo leto dni, da so se prepričali, da ni potrebna, torej sem dober prerok, kakor se je končno izkazalo, ali ne?

Nekateri bodo morda rekli, da se hvalim, pa se ne; to enostavno zavračam. Ne, nič se ne hvalim, hočem le "razdražiti" tiste,

ki so mislili, da so res tako salamensko prebrisani, pa se je izkazalo, da niso. Tačol! Frank Barbič.

PISMO IZ UJETNIŠTVA

Camp Roberts, Calif.—Vsak dan, ki mine, prinaša le žalostne vesti za slovenske fante iz Primorja. Vse namreč izgleda ne-kako tako, da najbrže ne bo drugega kazalo kot ostati pod italijanskim jarmom tistemu delu našega naroda, ki je že zadnjih 25 let ječal pod tujčevu peto na svojih lastnih tleh.

Kakor izgleda sedanjí položaj, se vidi, da mi Slovenci iz Primorske nimamo več nobenih pravic, da ne moremo zahtevati svoje lastne zemlje, ki bi naj pripadala Sloveniji pod demokratično in federativno urejeno novo Jugoslavijo. Seveda, mirovna konferenca se še ni vršila in končna beseda o mejah še ni izrečena, vendar pa postoji nevarnost, da bo pravična rešitev primorskega vprašanja šla skozi zelo težavne procese.

Med tem pa se mi še vedno nahajamo v tem krivičnem ujetništvu. Lahki so že začeli pripovedovati, da ubogi primorski Slovenci, kajti čim se oni vrnejo nazaj, da bodo oni začeli komandirati na Primorskem. Oni namreč dobro vedo, da od leta 1918 smo mi bili njihovi največji sovražniki in oni naši.

Vsled teh razmer in sedanje-ga položaja na Primorskem, želimo, da bi mi kdo dal nekoliko pojasnila. Poteklo je že 24 mesecev, odkar nisem dobil nobenih novic od mojih dragih. Lahki si lahko dopisujejo z domovino kakor hočejo, mi v naše Primorje pa ne moremo, ne smemo. Zato bi zelo rad izvedel, koliko časa bo še trajalo, predno bodo odprte zveze s Primorjem. Gorje našim rojakom na Primorskem, ako spet pridejo pod laški jarem!

Z napetostjo pričakujemo vesti od svojcev iz domovine, zlasti pa veselo vest, da so končno osvobodjeni in združeni s svojimi brati v Sloveniji. Sprejmite najlepše pozdrave vsi čitatelji tega lista in vsi rojaki sploh od mene, Franceta Gračlja in enako od Ivana Peršiča.

Pvt. Franc Grachel, 10th Ital. A. M. Serv. Co., Camp Roberts, California.

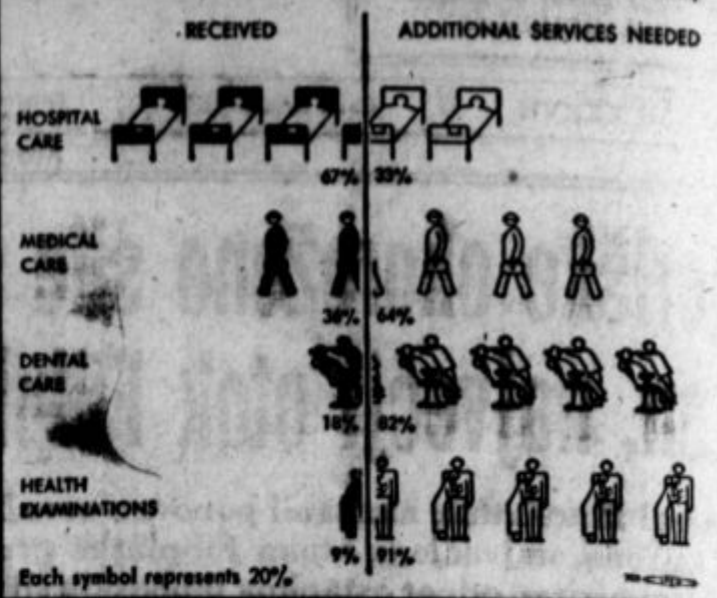
Pripomba uredništva: Situacija na Primorskem ni tako temna kot si jo predstavljate. Pretežna večina Julijske krajine je okupirana po jugoslovanski vojski, kar pomeni, da je ljudstvo zopet svobodno in da je izgnil ves italijanski in fašistični vpliv. Pošta v te kraje res še ni odprta, toda najbrže ne bo dolgo, ko bodo poštne zveze zopet upostavljene, kakor so bile zadnje dni z Jugoslavijo.

Glede Trsta in ozemlja, ki je okupirano skupno po anglo-ameriških in jugoslovanskih četah, tudi s tega ozemlja je izgnil fašistični vpliv. Po raznih vesteh sodimo, da svobodoljubni Italijani in Slovenci sodelujejo na vsej črti in med njimi ni nobenega sovraštva.

Končna rešitev Goriške, Primorske in Istrije mora počakati mirovne konference. Da bo to vprašanje ugodno rešeno v prid Jugoslavije, deluje v tej smeri

MEDICAL SERVICES RECEIVED AND NEEDED

(AMERICAN FAMILIES WITH INCOMES OF LESS THAN \$2,000 A YEAR)

Gornja statistična slika nazorno pokazuje potrebo takega ali aličnega socialnega zavarovanja ameriških delavcev in farmerjev kot ga določa načrt, katerega je zadnjič predložil višji zbornici kongresa senator Wagner. Slika kaže, kolikšen odstotek družin z manj kot \$2000 letnimi dohodki je deležnih zdravstvene oskrbe v slučaju bolezni in kolikšna je njih aktualna potreba.

Titova vlada na vsej črti in mi smo uverjeni, da bo uspela. Bolj negotovosti je le vprašanje bodočnosti Trsta, to je če postane avtonomni del Slovenije, kakor zahteva jugoslovanska vlada, ali dobi status svobodne mednarodne luke.

SIN NA DOPUSTU PRI SVOJCIH V NEW YORKU

Brooklyn, N. Y.—Na 21-dnevem dopustu se je nahajal doma Stanley J. Voje, FC 3/c, U. S. Navy. Stanley služi strica Sama od 10. nov. 1942 in ima za seboj že dve leti službe na morju na Pacifiku.

Dne 4. maja je bil prestavljen in bo šel sedaj za nedoločen čas v šolo v San Diego, Calif. Bil je na raznih pacifičnih otokih, kjer so se vršile ljute bitke, ampak Stanley ni hotel ničesar povedati o teh bojih. Kar vemo, smo izvedeli iz časopisov in po radiu.

Razume se, da se je na počitnicah imenito zabaval. Obiskal je tudi svojo staro mater Ano Košak, ki bo dne 26. julija stara 92 let! Mati stanujejo pri hčerki mrs. Rogel v Wilkes-Barreju, Pa. Po domače so znani pod imenom Tomaževa mati, doma iz Jarš na Gorenjskem. Zet Rogel je bil pobit v jami pred dvema letoma in noge ga le s težavo nosijo.

Stanley je obiskal tudi Vidergarjeve na Sewardu, N. Y., ki imajo zelo moderno farmo. Dajlje je obiskal družino Koblica, ki imajo moderno kokošjerejo z okrog 12 tisoč glav perutnine. Seveda, povsod je bil deležen fine postrežbe. Hvala vsem. Svoj kratek odmor je prav dobro porabil med svoji in znanci.

Starejši sin Frank Voje, W. T. 2/c, je tudi pri vojni mornarici. On je odšel v službo 20. avgusta 1942. Oba sta šla prostovoljno. Frank je bil v službi s konvoji med Evropo in Afriko, Južno Ameriko in Avstralijo. Udeležil se je velike invazije v Franciji in brodaril po Sredozemskem morju. Sedaj pa je na Pacifiku. Oba sta člana društva 140 SNPJ v Brooklynu, tako tudi vsa družina po številu šest.

Kaj morajo vse mladi fantje prestati v vojnem času! Mi, ki smo doma na varnem, si sploh predstavljati ne moremo. Hvala-ležni pa smo dejstvu, da sta do sedaj oba srečno ušla nevarnosti in upamo, da bo tako tudi naprej. Da bi bil že kmalu konec tega klanja. Nekateri si kopičijo bogastva, drugi pa tvegajo svoja mlada življenja, premnogi pa dajo tudi svoje življenje. Težko pričakujemo dneva, ko se vrnejo domov za stalno.

Angela Voje, 140.

O PISMU IZ OAKLANDA. SINOVIH IN HČERAH

Imperial, Pa.—Pred kratkim sem prejela pismo "iz urada" Velikega Toneta Tomšiča iz Oaklanda, Californija. Morda se bo čitateljem čudno zdelo, kako in zakaj naj bi Tone meni pisal, zato naj brž povem, da me je spoznal po dopisih v Prosveti in tako seveda tudi jaz njega. Torej sva se spoznala na veliko distanco kot brat in sestra SNPJ.

Bratu Tomšiču se iskreno zahvaljujem za njegovo prijazno pismo in priznanje. Upam in želim, da bomo dočkali zaključeno vojno, ko bo tudi Japonska premagana, kakor je že Nemčija in njena osiščna zaveznica Italija.

"Veliki" Tone mi piše, da so njihovi sinovi še vsi okej, ker pa gre sedaj vse po odmerkih ali pointih, katerih primanjkuje tu in tam, zato tudi njegovi sinovi zaenkrat še ne pridejo domov od vojakov.

Tudi moj sin se nahaja preko morja že 22 mesecev. V zadnjem pismu nas obvešča, da je okej. Nahaja se na Filipinih v glavnem mestu Manili. Pravi, da je tam vse zelo drago. V prejšnjem pismu je omenil, da je šel v mesto in kupil skodelico kave in vložko (sandwich), zakar je plačal 90c ameriškega denarja. V drugem pismu omenja, da si je naročil kurjo pečenko (chicken dinner), namreč eno četrtino kokoši, zakar je plačal \$4.50. Dostavlja, da bi lahko tri take "dinnerje" snedel, kar ne bi bilo preveč. Piše, da imajo slabo hrano in da opravlja zelo težko, naporno delo. Upajmo, da bo tudi te vojne na Pacifiku kmalu konet.

Poleg sina imam v vojaški službi tudi dva zeta, oba pri trgovski mornarici; eden teh je mož ene mojih hčera, drugi pa j z eno teh zaročen. Zadnje imenovani, ki se piše Al Engli, je v službi vsega skupaj že deset let.

Dne 15. junija nas je obiskala hčerka Ann iz Brooklyna, N. Y., s prijateljem omenjenega zaročenca. Oba moj mož in jaz sva ju bila vesela. Z njima je prišla tudi neka slovenska mladenka. Z mojim sinom sta se spoznala, ko je bila njegova slika priobčena v Prosveti 29. dec. 1943. Tako smo preživeli nekaj veselih ur z njimi, dne 19. junija pa smo se poslovili, ko so se vrnili v New York. Tudi naša mlajša hčerka je šla srečo iskati drugam, kakor marsikatero drugo dekle; v sedanjih časih odhaja mladina v mesta, kjer je zaslužek.

H koncu naj omenim še to, da je dne 27. maja poteklo 31 let, odkar sva se "vzela". V zakonu se nama je narodilo sedem otrok, ki so vsi živi in zdravi. Po 31 letih pa sva spet sama ostala mož in jaz, Martin in Anna Gorenc, člana društva 106 SNPJ. Iskrena hvala vsem prijateljem SNPJ za pisma in čestitke k obletnici najinega zakonskega življenja.

Martin in Anna Gorenc.

ŽELI VEČ PODATKOV

West Allis, Wis.—V poročilih iz Clevelanda z dne 18. junija sem čital, da je rojak-vojak srečal dva moja brata neke v zapadni Evropi in da mi pošiljata pozdrave. Zelo sem hvaležen za to obvestilo in pozdrave.

Želim, da bi kaj več izvedel od poročevalca in pa od Antona Klause, kateri mu je pisal. Vse morebitne stroške bom radevolje povrnil. Zato želim, da mi poročevalec iz Clevelanda piše na moj naslov: Louis Praznik, 6108 W. Madison St., West Allis 14, Wis.

Louis Praznik.

Vojaki prve mornarske divizije na Okinawi hočijo eprazno okrog ubitih Japoncev, ker imajo izkušnje, da so včasih tudi njih trupla podminirana, ali pa se tudi narede "mrtni," da lažje naskočijo sovražnika.

Znak, ki ga prejme vsak vojak, ki je častno odslovljen iz ameriške oborožene sile.

Slovenski vodniki in preroki

Dr. Ivan Lah
(Nadaljevanje)

Dr. Ivan Tavčar (1851-1923)

Vodniki imajo v življenju naroda mnogo težjo nalogo nego glasniki in preroki. Poklic glasnikov in prerokov je, da razgrinjajo daljnja obzorja, da govore vzvišene besede o bodočnosti in proslavljajo v pesmih objavljenost deželo svobode. Njih duh plava visoko nad vsakdanjostjo, vzpenja se čez vrhove gora, da premeri svet in oznanja cilje, ki se sivejo v daljavi. Mnogokrat pa tudi nanje kamen iz utrujene množice, oglašje se krivi preroki, prepričuje jih o oznanjenih dnevnih dogodkih. Toda njih besede so svete in, če jih trenutno zagre sum množice, ponavljajo jih tisoči in milijoni verujočih, ki prihajajo za njimi.

A težje je vodnikom, ki stopajo na čelu naroda in iščejo prave poti v objavljenost deželo svobode. Glasniki oznanjajo in zapovedujejo, kam, vodniki morajo vedeti, kod, kje in kako. Gorje vodniku, ako se množici zazdi, da njegova pot ni prava. Kajti na poti je treba kruha in vode, množica je počasna, upehana in utrujena. Daleč je objavljenost dežela, ona pa bi hotela priti tja brez truda in boja. Tako je vodil Mojzes izvoljeno ljudstvo preko puščave iz egiptovske sužnosti. Bog sam je delal čudeže, da je reševal svoje ljudstvo, množica pa je padala v malikovanje, godrnjala in obupavala. Morali so iti glasniki naprej, da so prinesli grozjda in sadja iz objavljenosti dežele.

Vsak narod hodi takšno pot iz krajev sužnosti v objavljenost deželo svobode. Tudi naš narod je hodil tako: glasniki so mu bili pesniki in pisatelji, vodniki so mu bili politiki, ki so iskali poti, da bi ga dovedli iz tuje zavisnosti do samostojnega življenja.

Vednoma se pri nas družijo glasniki in vodniki v eni osebi, toda, ko je dozoreval čas, je bilo treba razdeliti vloge in politični voditelji so prevzeli nalogo, da uresničijo želje naroda in ga vodijo v borbi z nasprotniki do končnega cilja.

Prvi naš politični vodja v Bleiweisovi dobi je postal dr. Lovro Toman, pesnik "Glasov domorodnih", ki je pozdravil svobodo leta 1848 z odo "Sloveniji zvesti sinovi na Dunaju," in vstopil med prve vrste narodnih boriteljev, kjer se je povzpela do vodilnega politika. Bil je navdušen narodnjak, ognjevit govornik, ljudski tribun, poln fantastičnih načrtov; njegovo geslo je bila združena Slovenija, a brez jasnega političnega programa. Bil je boljši glasnik nego vodnik; njegova slava je padla, ko je leta 1867 glasoval za dualizem.

Obenem z njim je nastopal Luka Svetec, "najjasnejša politična glava med Slovenci", ki je na podlagi narodnega prava zahteval združenje avstro-ogrskih južnih Slovanov v eno skupino. Z njima stopa na čelo naroda cela vrsta rodoljubov-politikov, ki vsak v svojem kraju zbirajo narodne sile, da jih okrepe v borbi za politične pravice.

Leta 1868 nastane velik preokret v naši politiki, narod začuti nevarnost, ki mu preti od dualizma in ljudske množice, zbrane na velikih narodnih taborih, zahtevajo odločneje svojih pravic, narodnih šol in enakopravnosti. Na političnem polju se pojavljajo mlajše, bojevitije sile, ki se zbirajo okoli "Slovenskega Naroda" v Mariboru. Nastajala je nova doba, mlada Slovenija je prihajala, da prevzame vodstvo nad narodom.

Vprašanja, ki so se pojavljala v naši javnosti že od začetka političnega življenja, so zahtevala jasne odgovore: ali bomo Slovenci hodili po poti kulturnega napredka, ali bomo ostali v mehanstarih nazorov, zvesti veri in državi, v kateri smo živeli toliko stoletij? Geslo starih je bilo: Vse za vero, dom, cesarja; geslo mladih: Vse za narod, svobodo in napredek. Katero geslo je pravo? Katera pot vodi v deželo svobode? Pesniki in pisatelji, glasniki in preroki, so bili na strani mladih.

Leta 1872 je prišlo med mladimi in starimi do očitnega razkola. Poslmal stopa narod za dvojnimi vodniki. Časi narodne slege so minuli. Mladi so imeli dovolj poguma, da so v duhu sodobne kulture sprejeli boj, ki je imel okrepiti naše narodne sile, dvigniti slovensko samozavest in voditi narod po poti napredka do svobode. Njim se je pridružila tudi narodna duhovščina. Dogodki na Balkanu so se povzdignili bojevitost in navdušenje, potrdili vero v bodočnost in pokazali vodnikom pot do rešitve v jugoslovansko smer.

Središče našega političnega boja je postala Stajerska, kjer je stal na čelu narodnih boriteljev dr. Josip Vošnjak, na Goriškem se je boril dr. Lavrič, na Kranjskem dr. Zarnik in drugi, na Korškem je vodil Andrej Einspieler odločen boj proti nemškemu pritisku. Pod narodno zastavo združene množice so izvojevale težke zmage, osvajale svojo narodno posest in oblegale stare trdnjave ob meji, ki so jih nasprotniki z zadnjimi silami branili. Nacionalna misel je zmagovala čim dalje bolj in v njenem svitu so padali predsodki in zmote preteklih časov.

Vlada je poskušala pomiriti narodni boj z navideznimi darovi, da bi pokazala svojo naklonjenost. Oni, ki so se zadovoljili s temi darovi, so postali "elastiki" in so upali z malimi uspehi doseči večje; oni, ki teh darov niso priznavali in zahtevali najodločnejši boj brez kompromisov, so bili radikalni.

Tako se je razcepil mladostovski tabor v dva dela, in v vrstah radikalov se je zavedel najizrazitejši predstavitelj našega narodnega in kulturnega boja—dr. Ivan Tavčar. V njegovi osebi se je združilo vse, kar je tekom zadnjih let odmevalo po naših pokrajinah v znamenju svobode in napredka, in vzrastle v njim v jasnem narodno napredni program. Ljubljana, ki je leta 1882 dobila zopet slovenskega župana, je postala duševno središče Slovenije; v tem središču, ki se je poslej vedno bolj zavedalo svojih dolžnosti za narodni in kulturni napredek naroda, je pripadalo dr. Tavčarju vodilno mesto.

Prišel je iz lepe Poljanske doline, kjer so pred stoletji brikseški škofje po bogatih gozdnih višavah naselili svoje rovtarje in s svojimi škofjeloskimi oskrbniki obvladali obširen del naše domovine; v oblasti močnih cerkvenih gospodov si je naš kmet sredi tujih naselencev in v borbi s prirodnimi silami reševal domačo grudo. Razumljivo je, da se je iz odpora proti cerkveni gospodski ravni tu razširilo protestantstvo, ki je izginjalo prav tako počasi kakor tuja govornica. Z njima stopa na čelo naroda cela vrsta rodoljubov-politikov, ki vsak v svojem kraju zbirajo narodne sile, da jih okrepe v borbi za politične pravice.

Leta 1868 nastane velik preokret v naši politiki, narod začuti nevarnost, ki mu preti od dualizma in ljudske množice, zbrane na velikih narodnih taborih, zahtevajo odločneje svojih pravic, narodnih šol in enakopravnosti. Na političnem polju se pojavljajo mlajše, bojevitije sile, ki se zbirajo okoli "Slovenskega Naroda" v Mariboru. Nastajala je nova doba, mlada Slovenija je prihajala, da prevzame vodstvo nad narodom.

To lepoto domače pokrajine in njeno zgodovino je nosil s seboj v srcu tudi mladi Tavčar, ko je odhajal v latinske šole, najprej v Ljubljano, potem v Novo mesto. "V Novem mestu," pripoveduje dr. Tavčar v "Obiskih", "sem začel čitati nemške romane, Tiste čase sem zahajal k svoji strici A. Tavčarju, ki je bil župnik v kraju, ki je eden najlepših na Slovenskem: na Raki. Tja sem zahajal kot 'farovski študent' celo gimnazijo in vsa leta, ko sem se učil na univerzi. Pri mizi smo se neprestano pričali: jaz sem bil Mladostovec, onadva sta bila Starostovec. Živeli smo v največjem političnem in tudi literarnem prepiru."

Že na gimnaziji je pisal romantične povesti, na univerzi pa je, kakor sam pravi, pridno pisaril in nastopil javno v Pajkovi "Zori". Zanimali so ga pred vsem stari časi in zgodovinske zgodbe, ki jih je znal podajati z živim pripovedovanjem in slikovitim slogom. Stari gradovi s svojimi skrivnostnimi dogodki in skritimi prebivalci so dobili v njem svojega mojstra. (Otok in Struga, V Karlovcu).

Od leta 1876 je začel slikati svoje originalne Poljance in podal v zbirki "Med gorami" prebivalce naših gorskih vasi, risane s krepkimi potezami po pristnih, resničnih originalih. V "Zali" nam slika življenje in dogodek-lovce in drvarjev sredi tihega gozdnega sveta. V "Grajskem pisarju" in drugih povestih posega v čase verskih bojev in nas vodi po krajih svoje ožje domovine, polne starinskih spominov in večno lepe prirodne poezije. (Se nadaljuje)

Od leta 1876 je začel slikati svoje originalne Poljance in podal v zbirki "Med gorami" prebivalce naših gorskih vasi, risane s krepkimi potezami po pristnih, resničnih originalih. V "Zali" nam slika življenje in dogodek-lovce in drvarjev sredi tihega gozdnega sveta. V "Grajskem pisarju" in drugih povestih posega v čase verskih bojev in nas vodi po krajih svoje ožje domovine, polne starinskih spominov in večno lepe prirodne poezije. (Se nadaljuje)

Od leta 1876 je začel slikati svoje originalne Poljance in podal v zbirki "Med gorami" prebivalce naših gorskih vasi, risane s krepkimi potezami po pristnih, resničnih originalih. V "Zali" nam slika življenje in dogodek-lovce in drvarjev sredi tihega gozdnega sveta. V "Grajskem pisarju" in drugih povestih posega v čase verskih bojev in nas vodi po krajih svoje ožje domovine, polne starinskih spominov in večno lepe prirodne poezije. (Se nadaljuje)

Nemško ljudstvo se pokori ukazom

Zavezniki so gospodarji, pravi general

New York, 27. jun.—General Devers, poveljnik šestega ameriškega armadnega zbora, ki je došel v New York iz Evrope, je dejal, da vlada popoln red v Nemčiji. "Nemško ljudstvo ve, da mora ubogati, kadar pozna svojega gospodarja," je rekel general. "Ono ve, da so zavezniki gospodarji."

Poleg Deversa je došlo v New York več drugih generalov, med temi Joseph C. McNarney, poveljnik ameriških sil v Sredozemlju, in William H. Simpson, poveljnik devete armade. Vsi trije so izjavili, da so uverjeni, da je Hitler mrtev.

"Nemčija je doživela največji poraz v svoji zgodovini," je dejal general Simpson. "Gotovo je, da ne bo začela nove vojne, ker je bila kot velesila zdrobljena. Z Nemci je lahko ravnati, ker so navajeni ukazov. Vsi so se podvrgli strogi disciplini."

General Devers je izrazil mnenje, da bi nemško ljudstvo sprejelo demokratično formo vlade, ako bi jim dali zavezniki priliko. General McNarney je dejal, da bodo vojaške restrikcije v Avstriji olajšane in ljudstvo bo dobilo priliko za udeležitev splošnih in svobodnih volitev. Avstrija bo potem funkcionirala kot neodvisna država.

Odposlanci "dobre volje" ki so jih poslale angleške delavske unije v Ameriko na študiranje industrijskih razmer, si ogledujejo kako delavka Josephine Carlini članica unije električnih delavcev CIO, popravlja "stator" velikega motorja v tovarni Westinghouse Co. v Emervillu, Calif.

Slika kaže podzemsko bolnišnico na Okinawi, kjer zdravniki operirajo težko ranjene vojake.

Prerojenje Martina Krpana

V dneh, ko je bila Jugoslavija še samostojna, je priobčila mariborska "Delavska politika" članek o dveh junakih slovenske legende—o kralju Matjažu, ki je zašel vanjo po kdo ve kakšnem glupem naključju in o drugem, res slovenskem korenjaku Martinu Krpanu. Takrat smo ugibali, ali ta dva slovenska legendarna junaka res predstavljata značaj našega človeka. Clankar je o tem tako le razmotrival:

Zadnjič smo povedali, kako velikega pomena so za ljudstvo tradicije, ki gredo od rodu do rodu. Zdaj se vprašamo, kaka slavna izročila ima, hrani in goji ljudstvo.

Srbi imajo Kosovo. Mrtvi s Kosova so vodili Srbe pri osvobodilnih bojih.

Slovenci pa imamo pesmi in pripovedke o kralju Matjažu in njegovi Alenčici.

Kdo je bil ta Matjaž, kaj je storil slavnega, junaškega, za slovensko ljudstvo imenitnega? Bil je to velik madžarski kralj Matyás Korvin iz rodu Hunyadijev, ki so bili zakleti sovražniki celjskih grofov.—Večino svojega življenja je preživel v vojskovanju, ki je na daleč razmaknilo madžarske meje in razširilo madžarsko slavo. Na Turke je pošiljal večino svoje vojskovevodje, sam pa se je vojskoval s Čehi in Poljaki, ki so ga nekajkrat spravili v hude zadrege. Čehov se je rešil samo zaradi tega, ker je tedanji češki kralj Jurij Podjebradski verjel njegovi besedi, ki pa jo je Matjaž prelomil. V vojnah s češkimi husiti ga je podpiral papež. Moč Matijaša Korvina je segala tudi v hrvatske in slovenske stajerske kraje. Kot pravi diktator je tudi napram močnejšim in ne samo tlačanom—pokazal in uveljavil svojo moč, kajti bil je človek, ki je hotel vladati sam in ni trpel nobenega nad seboj ali poleg sebe.

Da Madžari slave letos njegovo 453-letnico, je razumljivo. Zakaj pa naše narodne pesmi slave tega tujega junaka in njegovo Alenčico (ki je bila napolitanska kraljica Beatrice), zakaj je Oton Zupancic zaprl njegovo slavno vojako pod Krim? Zakaj ga upodabljajo naši kiparji in slikarji, zakaj spi pod Peko, pod Triglavom, pod Čavnom nad Ajdovšino, pod Koprniško goro, pod Slivnico pri Cerknici in tam čaka, kdaj bodo nehale letati črne srake po Sloveniji?

In še v tej legendi se napačno prikazuje ta kralj, kot da mu je šlo samo za Alenčico in vino, ko je bil v resnici madžarski junak, ki mu je bil meč vse in ki je bil zračen s svojo vojsko, da je kot Kirov ali Cezar vedel za ime vsakega svojega vojščaka? Tudi v tem se odkriva neka lastnost našega ljudstva?

Slovenci pa imamo tudi svojega drugega junaka, ki ga je France Levstik ovekovečil v prelepi povesti—Martina Krpana z Vrha. To je pristni Slovenec: tihotapec, ki na svoji kobilici prenaša od morja angleško sol: uslužen tako, da pred gosposko kočijo prenese kobilo in tovor v stran (kaj bi šele storil, če bi vedel, da se vozi v kočiji sam cesar!); bahaški je, pa tudi tako močan, da mu ni para; vendar pa laže, da ima v vreči bruse in kresilno gobo; dobro kapljico ima rad, od cesarja si izgovori pravico do vina, kolikor ga bo zmožel. Cesarski Dunaj edino on reši strašnega Brdavsca, za nagrado si pa izgovori samo pravico, da nadalje brez skrbi tovari angleško sol, in prijaznost, da mu nekdo pokaže pot po dunajskih ulicah, da pride čim prej na cesto, ki pelje na Vrh pri Sveti Trojici.

Slovenci pa imamo tudi svojega drugega junaka, ki ga je France Levstik ovekovečil v prelepi povesti—Martina Krpana z Vrha. To je pristni Slovenec: tihotapec, ki na svoji kobilici prenaša od morja angleško sol: uslužen tako, da pred gosposko kočijo prenese kobilo in tovor v stran (kaj bi šele storil, če bi vedel, da se vozi v kočiji sam cesar!); bahaški je, pa tudi tako močan, da mu ni para; vendar pa laže, da ima v vreči bruse in kresilno gobo; dobro kapljico ima rad, od cesarja si izgovori pravico do vina, kolikor ga bo zmožel. Cesarski Dunaj edino on reši strašnega Brdavsca, za nagrado si pa izgovori samo pravico, da nadalje brez skrbi tovari angleško sol, in prijaznost, da mu nekdo pokaže pot po dunajskih ulicah, da pride čim prej na cesto, ki pelje na Vrh pri Sveti Trojici.

Slovenci pa imamo tudi svojega drugega junaka, ki ga je France Levstik ovekovečil v prelepi povesti—Martina Krpana z Vrha. To je pristni Slovenec: tihotapec, ki na svoji kobilici prenaša od morja angleško sol: uslužen tako, da pred gosposko kočijo prenese kobilo in tovor v stran (kaj bi šele storil, če bi vedel, da se vozi v kočiji sam cesar!); bahaški je, pa tudi tako močan, da mu ni para; vendar pa laže, da ima v vreči bruse in kresilno gobo; dobro kapljico ima rad, od cesarja si izgovori pravico do vina, kolikor ga bo zmožel. Cesarski Dunaj edino on reši strašnega Brdavsca, za nagrado si pa izgovori samo pravico, da nadalje brez skrbi tovari angleško sol, in prijaznost, da mu nekdo pokaže pot po dunajskih ulicah, da pride čim prej na cesto, ki pelje na Vrh pri Sveti Trojici.

Slovenci pa imamo tudi svojega drugega junaka, ki ga je France Levstik ovekovečil v prelepi povesti—Martina Krpana z Vrha. To je pristni Slovenec: tihotapec, ki na svoji kobilici prenaša od morja angleško sol: uslužen tako, da pred gosposko kočijo prenese kobilo in tovor v stran (kaj bi šele storil, če bi vedel, da se vozi v kočiji sam cesar!); bahaški je, pa tudi tako močan, da mu ni para; vendar pa laže, da ima v vreči bruse in kresilno gobo; dobro kapljico ima rad, od cesarja si izgovori pravico do vina, kolikor ga bo zmožel. Cesarski Dunaj edino on reši strašnega Brdavsca, za nagrado si pa izgovori samo pravico, da nadalje brez skrbi tovari angleško sol, in prijaznost, da mu nekdo pokaže pot po dunajskih ulicah, da pride čim prej na cesto, ki pelje na Vrh pri Sveti Trojici.

Slovenci pa imamo tudi svojega drugega junaka, ki ga je France Levstik ovekovečil v prelepi povesti—Martina Krpana z Vrha. To je pristni Slovenec: tihotapec, ki na svoji kobilici prenaša od morja angleško sol: uslužen tako, da pred gosposko kočijo prenese kobilo in tovor v stran (kaj bi šele storil, če bi vedel, da se vozi v kočiji sam cesar!); bahaški je, pa tudi tako močan, da mu ni para; vendar pa laže, da ima v vreči bruse in kresilno gobo; dobro kapljico ima rad, od cesarja si izgovori pravico do vina, kolikor ga bo zmožel. Cesarski Dunaj edino on reši strašnega Brdavsca, za nagrado si pa izgovori samo pravico, da nadalje brez skrbi tovari angleško sol, in prijaznost, da mu nekdo pokaže pot po dunajskih ulicah, da pride čim prej na cesto, ki pelje na Vrh pri Sveti Trojici.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR
Izvršni ožsek
VINCENT CAINKAR, gl. predsednik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON TROJAR, gl. pomožni tajnik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, tajnik bol. odd. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VRIHOVNIK, direkt. mlad. oddel. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON GARDEN, urednik glasila 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Podpredsednika
MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik 3979 W. 60th St., Cleveland 2, Ohio

Distriktni podpredsedniki
JOS. CULKAR, prvo okrožje 417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje 7925 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrti okrožje 3979 Randall St., St. Louis 16, Mo.
URSULA AMBROZICH, peto okrožje 418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIC, šestto okrožje 823 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski ožsek
MATH PETROVICH, predsednik 263 E. 151st St., Cleveland 10, Ohio
VINCENT CAINKAR 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JACOB ZUPAN 1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
RONALD J. LOTRICH 1897 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.
RUDOLPH LISCH 700 E. 390th St., Euclid 17, O.

Poradni ožsek
ANTON SHULAR, predsednik Box 27, Arma, Kansas
FRANK VRATARIČ 315 Tenser St., Luserna, Pa.
FRANK BARBIC 19511 Muskoka Ave., Cleveland 19, Ohio
ANDREW VIDRICH 706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK 772 E. 180th Street, Cleveland 19, Ohio

Nadzorni ožsek
FRANK ZAITZ, predsednik 2301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JOSEPH FIVOLT 1237 E. 60th St., Cleveland 3, Ohio
ANDREW GRUM 17183 Snowden, Detroit 21, Mich.
JOHN OLIP 331 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI 25 Westclox Ave., Peru, Ill.

Glavni zdravnik
DR. JOHN J. ZAVERTNIK 2319 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

lajo Italijani in Rumuni pa Madžari in Slovaki, vsekakor pa, da se jim ne bo resno upiral—kakor so očitno pričakovali, da so naši bratje z juga Srbi pozabili svoje junaške tradicije in svojo slavno preteklost in da bodo pohlevno obležali pod osvojevalčeveto peto.

Urezali so se. Senca Martina Krpana, ki je stopila na pot osvojevalcem, ni bila več senca nekdanjega dobrodušnega orjaka, kakršnega pozna legenda. Bila je senca novega, prerajenega orjaka, čigar delo je bilo grozno nagubano in v čigar očeh so se utrinjali preteči bliski in ki ni kazal niti najmanjše pripravljenosti, da bi se jim s svojim konjem umaknil s pota, kje šele, da bi jim delal kakršne koli usluge. Bila je senca orjaka, ki je spoznal, da ne more dobrodušnost in uslužnost zlomiti krute sile brezobzirnega zatiranja, temveč je treba udariti nazaj—udariti krepko, z vso silo mišic in uma.

Osojevalci so se sprva ošabno posmehovali tej senci. Duh iz davnin, so pomilovalno menili; in mi ne verjamemo v duhove, se jih ne bojimo; mi se zanašamo na tanke in strmo glavničke, s katerimi smo nepremagljivi...

Toda kmalu jih je minulo veselje do smeha. Senca Martina Krpana se je podala na delo... Spet je peketal njegov konjček po slovenskih cestah in gorskih stezah, toda v tovoru, ki ga je nosil, ni bilo soli in kresilnih kamnov, temveč bombe in dinamit pa puške in strojnice, ki jih je pušal, obenem z bodrilno besedo mrkim junakom v gorskih skroviščih in molčljivih gozdnih globelinah—slovenskim hajdukom, borcem proti krutemu osvojevalcu, ki jih je pregnal z njihovih domov, ki mori njihove očete in matere in otroke, ki zverinsko onečašča njihove žene in dekleta. Po deželi je zapihala druga sapa, ozračje je

začel pretresati grom razstrelb, v noč so zagoreli kresovi požarov in slovensko zemljo je začela poljiti kri osvojevalcev... Martin Krpan je pokazal svoj pravi značaj.

Zdaj hodi po slovenski zemlji po dnevi in po noči in koder hodi, se dvigajo v zrak mostovi in viadukti, gore tovarne in kasarne, padajo v prah mrtvi nacijski in fašistični tolovaji...

Nekdanjega Martina Krpana—tistega dobrodušnega orjaka z Vrha—je opisal France Levstik; sodobni Martin Krpan pa si piše svojo zgodbo sam. Piše jo s kroglo in dinamitom in s tistim smrti prezirajočim pogumom in poštvovalnostjo, ki odlikuje največje junake v zgodovini. Medtem ko piše to nesmrtno zgodbo borbe majhnega slovenskega naroda proti najslabše mu zavojevalcu v zgodovini sveta; pa spi kralj Matjaž nezvdradno spanje pod goro pozabe, ki se je strnila nad njim in starimi madžarskimi sanjami o gospodstvu nad drugimi narodi...

Naj spi. Slovenci ga ne potrebujejo; Slovenci ga ne kličejo na pomoč; Slovenci ne pričakujejo odrešitve od tega tujega zavojevalca. Slovenci zaupajo v svojo lastno moč in v moč svojih zaveznikov; Slovenci se zanašajo na prerajenega Martina Krpana, ki je zavrgel svojo nekdanjo dobrodušnost ter prisegel, da ne odneha, dokler ne bo zadnji slovenske zemlje lačni tujec pojan tja, odkoder je prišel.—C. G.

Ameriške čete odhajajo na Pacifik

Marseille, Francija, 27. jun.—Več tisoč ameriških vojakov je odpotovalo iz te luke na Pacifik. Sodi se, da se bo 200.000 vojakov vkrcalo na parnike mesečno, ko bodo operacije dosegle višek.

Pri športni tekmi s korakanjem na 25-kilometersko daljavo, katero je vodila lokalna unija št. 600 UAW (pri Fordu) v Detroitu. Je bil deležen trofeje tudi 78-letni Tom Brown—ne zato, ker je bil najhitrejši, marveč ker je bil najstarejši tekmelec in so avni delavci soglasno zaključili, da mora biti tudi on deležen nagrade.

SECRETS OF 'OPERATION PLUTO' NOW REVEALED

SHOWN in one of the war's top secrets, a major factor in victory—the laying of pipelines across the English Channel to feed oil to our war-front on the Continent. Tugs (top) tow a drum uncoiling 70 miles of welded 2-inch pipe, and (bottom) a drum stands idle—90 ft. long, 90 ft. thick, 1600 tons loaded. Long prepared, begun after D-Day, the work went on until twenty lines were laid and a million gallons a day were flowing to our armies as far inland as Frankfurt-on-Main in Germany. British Official Radiophotos.

izpovednikom nisem v vsem svojem življenju govorila, še z nobenim moškim, a ker sem jih čula drugače, so bili vedno preveč pomešani, da bi bila razločila en glas od drugega.

Na vse te razumne besede nesrečne Leokadije je odgovoril Rudolf s tem, da jo je spet stisnil k sebi, z jasnim namenom, da obnovi svoje nakane in njeno sramoto. Toda čim je Leokadija to zapazila, se je začela braniti z veliko večjo močjo, nego bi bil človek pričakoval od njene nežne starosti; in sicer z nogami, rokami, zobmi in z jezikom, rekoč:

Vedi, zavrati brezdusnež, kdorkoli si, da si rop, ki si ga izvršil na meni, izvršil na brezčutnem hodu ali sohi, kar more tvojo zmago in zmagoslavje izpremeniti le v tvojo sramoto in zaničevanje. Toda, kar hočeš zdaj, boš dosegel le po moji smrti. Brez zavestno si me pohodil in uničil—zdaj pa, ko sem spet pri moči, me lahko prej umoriš! Zakaj če bi se zdaj brez odpora vdala tvoji gnusni volji, bi si lahko mislil, da sem svojo omedlevo samo hlinila, ko si se predznil uničiti me.

Leokadija se je branila res tako živahno in trdovratno, da je Rudolfova moč in strast postopoma in ker je predznost, s katero se je bil lotil Leokadije, izvirala le iz pohote, ki se iz nje nikoli ne rodi prava in trajna ljubezen, je stopil na mesto strasti nekakšes in komaj še resen sklep, da vztraja. Ves ohlajen in utrujen in ne da je izpregovoril le še eno besedico, je pustil Rudolf Leokadijo na svoji postelji in v svoji hiši, zaklenil vrata ter odšel, da poišče svoje tovaršice in se z njimi posvetuje, kaj naj napravi.

Ko je Leokadija začutila, da je sama in zaprta, je vstala s postelje in obšla vso sobo, tipajoč z rokami, da bi videla, ali najde vrata, skozi katera bi lahko odšla, ali okna, skozi katera bi skočila dol. Našla je vrata, toda zaklenjena ter zadelala ob okno; to je lahko odprla, da se je sklenjen vili mesečina, tako jasna, da je Leokadija razločila barve damaska, ki je okrašal sobo. Videla je posteljo, ki je bila pozlačena in tako bogato

opremljena, da je bila bolj podobna ležišču kakega princa, nego navadnega, če še tako odličnega plemiča. Prestrela je stolice in pisalne mize ter si zapomnila, na kateri strani so bila vrata.

Kar se slik tiče, jih je sicer videla viseti na steni, vendar ni mogla razločiti, kaj predstavljajo. Okno, veliko, zavešeno in z močno mrežo zavarovano, je šlo na vrt, ki je bil tudi z visokimi zidovi zagrajen—same zapreke kakemu poskusu, da bi dospela tod na ulico. Vse, kar je videla in opazila glede prostornosti ter razkošne opreme te sobe, ji je dokazovalo, da je bil gospodar mogočen in bogat človek, in sicer ne v navadni meri, ampak nenavadni.

Na neki pisalni mizi pri oknu je zagledala majhno srebrno razpelce, ki ga je vzela in si ga vtaknila v rokav svoje obleke; toda ne iz pobožnosti ali z namenom, da se polasti tuje lastnine, ampak z nekim drugim posebnim namenom. Potem je zopet zaprla okno, kakor je bilo prej ter se vrnila na posteljo, da počaka, kako konča ta tako nesrečno začetni njen doživljaj.

Zdelo se ji je, da ni prešlo pol ure, ko je začela, da so se vrata sobe spet odprla in se ji je približala neka oseba, katera ji je z robcem molče zavezala oči, jo prišla za roko, jo odvedla iz sobe ter spet zaklenila za seboj. Ta oseba je bil Rudolf, ki je bil sicer šel k svojim tovarišem, a jih ni poiskal, ko se mu je zazdelo, da je bolje, če nima priče, kaj se je dogodilo s tem dekletom.

Hotel se jim je celo zlagati, da so ga ganile njene solze, da se je skesal in jo na pol poti izpustil. Ravno radi tega se je tako hitro vrnil, da spravi Leokadijo v bližino stolne cerkve, kakor je sama prosila; to pa predno mu dnevna svetloba onemogoči, da bi jo izpustil, ampak ga prisilila, da jo obdrži pri sebi do naslednje noči; saj ga ni prav nič mikalo, da bi se spet z njo boril, a še manj, da bi izvedel, kdo je.

Pripeljal jo je do trga po imenu Ayuntamiento in tam ji je rekel z izpremenjenim glasom ter v pol portugalskem, pol špan-

IZ MODERNEGA SVETA

Pisatelj F. S. FINŽGAR

(Nadaljevanje)

"Semle bi legla.—Saj je vseeno, prej ali slej! Par dni več ali manj na dnu pekla. Sicer ga pa ni še nihče videl. Trikrat sem že hotela v vodo. Pa kar ne gre. Voda je zanič. Na zadnjo uro se je pa res ne napijem, nak! V vodo ne grem!"

Zamislila se je, glava se ji je sklonila na vsehle prsi. Obždale je, kakor bi zaspala.

Naenkrat se pa dvigne. Porodila se ji je le misel. "Čemu v vodo? K Semenu po kronici! Bogue, kaj so se menili ti dedci tukaj. Nekaj sem čula, pa se mi je zadržalo. Kaj mi mar! Semenu rečem, da ga ubijem! In zato mi da ta zajec kronico. Ala, ponjo! potem pa—en glazek, al' pa dva—"

Korta je s sklanim glasom zapela in mahaje z ruto izginila za podrtim mlinom.

XXI.

Maretko je sedela pred hišo na hribčku. Pod njenimi nogami je že razprostirala narava zeleni prt in tkala vanj prve marjetice. Iz gostilne na koncu vasi se je čulo neubrano petje. Maretko je držala v naročju odprto knjigo. Ali njeno črno oko je gledalo preko ravnine in se zamišljeno ustavilo na črnem griču, ki je bil porasel z borji. Sanjala je. V njenem srcu je bilo vse živo življensko pomladi. Razgrinjale so se v njem zelene trate, cvetje je bodlo iz tal, toda vse popje je bilo še zaprto. Maretko je slutila, da se odpre nenadoma, da zaplaval in zapleše nad to trato velika sreča. Pod njenimi nogami se bodo odpirali svetovi. Vsaka časa ji bo odkrila sladko skrivnost.

In ona bo hodila za srečo in uživala in se radovala. Ob njej pa bo hodil Peter, ki bo z očmi dajal znamenja sreči. In ta ga bo skušala; počivala bo v zeleni senci in s Petrom sedela k njej, tesno drugo ob drugem, mož in žena. In koliko mu bo tedaj pripovedovala! Vsako malenkost, ki jo je naredila čez dan, o vsakem živu, o, in druge stvari, tako vsele in skrivnostne! Peter pa ne bo več tako zamišljen, tako samotarski. Vina kupi in pogaje ter jo položi predno, pa se bosta gostila in ljubila.

Za njo se nenadoma oglasi hripav smeh. Maretko se je stresla in ozrla.

Z razmršenimi lasmi, z ruto v roki in zabuhlimi očmi je stala za njo Korta. Vračala se je iz gozda od Črnega bajerja.

Kdorkoli bi bil Maretko ljubši kakor ta ženska. Kadar je šla Maretko k izpovedi, vselej je ponavljala, da je ne sovraži, da je pripravljena ji storiti celo dobro delo. Toda, kadar se je sešla z njo, jo je stisnilo v srcu in mrznja jo je prevzela.

"Hi-hi-hi!" Maretko! Katekizem v naročju, srce pa pri fantu! Hi-hi-hi!"

"To ni katekizem, to je lepa povest!"

"Zaljubljeno branje, kaj ne? Ljudje pa mislijo, da sedi svetnica pred hišo. Hi-hi-hi!"

"Potepuhinja, pusti me!"

Maretko je vstala in zaklopnila knjigo ter se obrnila proti vratom.

"Potepuhinja gor, potepuhinja dol, pa takega fanta še nisem nikoli imela, kakor ti, tistega Petra, ki bi rad celi svet zadavil. Hi-hi-hi! Tralala-lom-la-lom."

Vihteč ruto je zdrsnila po stezici in pela pesem iz beznice. Otroci so hiteli izza vogalov in kričali za Korto. Maretko je izginila v hišico.

Korta se je napotila po stezi proti tovarni. Potoma je mrmrala o kronici, izgovarjala na glas besede, kako odgovori Semenu.

"Ej, bo jezen, vrag! Udari me! Naj me! Kronica bo pa le padla! — Ampak tistole črevce zeleno tam na hribu! Potepuhinja! Seveda sem, zakaj mi to pravi! — Bolje vem kot ona. Jaz slabša ne morem več biti—nak ona je pa še lahko. Ti gosenica ti! V tron naj te denejo, sv. Marjeto pa ven! Petra pa za lintverja poleg tebe, koza neslana!"

Korta je prišla do kapelice. Nekaj ljudi je šlo na izprehod. Korta je sedla na kamenito stopnico in si zakrila lice, kot bi trudna počivala. Skozi prste je škilila za ljudmi, dokler niso odšli za ovinkom. Nato je vstala in se pogledala v šipo, s katero je bilo izdelano znamenje. Popravila si je lase, z umazano ruto si je utrla ustnice, krog katerih so se držale pri-sušene sline. Nato je pokrila ruto in si popravila obleko. Še enkrat je pogledala v steklo in tedaj je srečala pogled Žalostne Matere božje. Zdrnila je na kolena.

"Marija Žalostna, pomagaj!"

Glava ji je sklonila na železno omrežje. Ko se je čelo dotaknilo mrzle ograje, jo je spreletelo po vsem životu in v glavi je začutila, kakor bi se za hip trgala strašna gosta megla. Naglo se je dvignila in šla s povešeno glavo dalje.

"Vem, o vem, vse vem, priznam! — Ne morem—zares ne morem drugače.—Pa nisem sama vzrok! Lažniki so vzrok, lažniki vsi po vrsti—dvajset, petdeset—še več. Ti so me vrgli na cesto... Saj bomo vsi na sodbi—"

V Korti je vstajala njena lepa in čista mladost. Z grožo in žalostjo se je je spominjala. Vesela bi je bila—pa se je skoro zjokala—ker je bila tako strašno pomandrana in pohojena. Tako bridko ji je bilo, da bi se sedela in jokala ob poti ter kričala na glas za pomoč kakor go-bavec za Kristusom.

Ali to je bil le trenutek, ko se je pretrgal črni oblak nad njo in je pogledalo solnce. Vse se je zopet naglo strnilo in bila je tema.

Korta je vzravnila glavo.

"Še na starost je človek otročji!" Potegnila je z roko po čelu... Prišla je že prav blizu tovarne.

Izza vogla se je pojavila vitka postava.

"On je," ji je šinilo v glavo.

"Ne, ni, to ni Seme. Zdravnik je. Tega človeka ne maram. Zdi se, da je poštena duša, bržkone je pa le hinavec. Sicer smo to vsi, pravzaprav—so vsi. Jaz nisem več.—Vidiš ga, semkaj se je obrnil. Čak me, hinavec! Saj bom še jaz hinavka. Morda je tako neumen..."

Korta potegne ruto daleč na obraz, bolehalo se prihuli in stopa z drsajočimi nogami ter rahlo pokušljuje. Zdravnik je kadil in malomarno stopal po poti zastopljen v misli. Korta se mu ogne in ga počaka.

Ko je stopil že skoro korak mimo nje, ogovori ga z jokavim glasom:

"Gospod, naj mi kaj pomagajo! Tri otroke imam. Tako so lačni..." Korta je zakašljala, se še bolj prihulila ter skrivala obraz. Bala se je vendar, da je zdravnik ne bi spoznal, dasi ni imel z njo še nikoli posla.

Zdravnik se obrne, seže v žep in išče drobiža. Ker ni imel manjšega denarja, da ji hitro krono in odide dalje.

"Bog naj povrne in ljuba Nazarenska mati. Tri roženkrance bomo izmolili za njih—tri—še nocoj!"

Pokašljevala je in težkih korakov se je vlekla dalje; ko je čutila, da je razdalja dosti velika, je stopila za gosto mlado jelko in se na glas zasmejala.

(Dalje prihodnjič.)

TRI NOVELE

Miguel Cervantes

Prevedel dr. Ivo Šorli

Moč krvi

(Nadaljevanje)

Vzemi ga takoj, zakaj življenje brez časti ni življenje! Pomisli, da se tako pokrije krutost tvoje žalitve z usmiljenjem, če me umoriš in da boš tako istočasno krut in usmiljen!

Te Leokadijine besede so Rudolfa vsega zbegale, in kot neizkušen mladenič ni vedel ne kaj reči, ne kaj storiti. Temu molku pa se je Leokadija še bolj čudila, in poskušala je, da bi se z rokami prepričala, ali je to, kar leži zraven nje, strah ali senca. Toda čim se je dotaknila človeškega telesa in se spomnila sile, s katero so jo odtrgali od njenih staršev, se je pogreznila takoj nazaj v žalostno resničnost svojega položaja. In z glasom, raztrganim od preobilih vzdihov in solza, je povzela:

Predrzi mladenič! Sodim, da izvira tvoj čin le iz tvoje prevlečile mladosti; zato ti odpustim žalitev, če mi obečaš in prišeš, da jo pokriješ z večnim

molkom, kakor si jo zdaj pokrili s to temino, in da je nikomur ne izdaš. Majhno je plačilo, ki ga zahtevam za tako žrtev; toda zame bo to največje, ki ga morem od tebe želeti, in ki mi ga ti lahko daš. Pomisli, da jaz še nikdar nisem videla tvojega obraza, niti ga želim videti; zakaj, če se spomnim te svoje žalitve, se ne maram spominjati svojega žalila, niti hraniti v svojem spominu slike onega, ki se je tako pregrešil nad menoj. Le nebo bo čulo moje tožbe, in niti ne maram, da jih čuje svet; zakaj on ne sodi stvari po njih vzrokih, ampak po tem, kakor se kažejo njegovim očem.

Ne vem, kako ti pravim jaz, ki še nimam sedemnajst let, vse te resnice, katere so navadno sad izkustev mnogih slučajev in mnogih let; toda bo že tako, da bolest na isti način zaveže in razveže govor nesrečnikom, ki v enem slučaju pretiravajo svoje trpljenje, da je bolj verjetno, dočim ga v drugem zamoče, ker se s pripovedovanjem nič ne pravi. Na vsak način, (to je: bodisi da molčim, bodisi da govorim), je moj namen, da bi te ganila, naj bi mi verjel, ali pa da bi mi pomagal; zakaj, če mi ne verjameš, bi bilo to dokaz tvoje nerazumnosti, če mi ne pomagaš, nemogoča tudi vsaka druga pomoč. Nočem še obupati, ki to bo tako lahko storiti, za kar te prosim. Glavno je, da ne pričakuješ in ne zaupaš, naj bi teh časa sam ublažil pravično jezo, ki me navdaja do tebe ter da bi svojo krivico morda še ponovil. Manj ko boš imel z mano opraviti—posebno, ko si že dosegel, kar si hotel—laže premagaš svojo strast. Misli si, da si me razžalil samo slučajno in ne da si poslušal svojo vest in svoj razum.

Kar se mene tiče, si porečem, da me ni na svetu, in če sem, da sem samo za svojo nesrečo. Pelji me takoj na ulico ali pa čim bliže velike cerkve, od koder že najdem pot domov! Toda prišeci moraš, da ne pojdeš za mano, niti, da poskušaš, kako bi izvedel, kje stanujem; ne kako se kličijo moji starši, ali jaz, ali moji sorodniki. Zakaj če bili tako bogati, kakor so imenitnega rodu, ne bi bili tako nesrečni z mano. Odgovori mi na to! In če se bojiš, da bi te spoznala po glasu, vedi, da raz-

pozen s svojim očetom in svojim

KUHARSKA KNJIGA:

Recipes of All Nations

RECEPTI VSEH NARODOV

NOVA IZDAJA STANE SEDAJ

\$3.00

Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izvežbati in izpopolniti.

Naročite pri

KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.

218 West 18th Street

New York 11, N. Y.

Razni mali oglasi

Prve vknjižbe na posojila za prenovljenje in refinanciranje, dobite po zmerni obrestni meri pri:

KORUNA SAVING & LOAN ASSOCIATION

2832 W. Cermak Rd., Chicago, Ill. Rockwell 0538

DELAVEC V VOJNI INDUSTRIJI

želi dobro karo od privatne osebe. Plačam visoko ceno.

Kličite Kedzie 2868

JANITORS—HIŠNIKI

Dobra plača, popoldansko delo. Vprašajte superintendenta na: 8 South Dearborn Street

HIŠA NA PRODAJ—na ogled v nedeljo 1. julija od 10 A.M. do 5 P.M.

—6 sobna rezidenčna hiša, široka lota—gorkota, na 4821 W. 23rd Pl., Cicero, Ill.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO

DELO DOBE

HIŠNICE

"JANITRESSES"

ŽENSKES ZA ČIŠČENJE V VSEH DELIH MESTA

Delovne ure od 5:30 popoldne do 12. ure večer.

Vojno naloga industrija.

Rabimo tudi pomočnice v jedilnici

VPRASHAJTE pri

ILLINOIS BELL

TELEPHONE

COMPANY

"EMPLOYMENT OFFICE"

ZA ŽENSKES

Street Floor

309 W. Washington

Street

TISKARNA S.N.P.J.

—opozorilo vna—

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VOĐSTVO TISKARNE APELINA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene smernice, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine in eni naročnik. List Prosveta stane za vse enake, za člana ali družino \$0.00 za eno letno naročnino. Če va člani plačajo pri enostavnosti \$1.30 za eno letno naročnino. Če va člani plačajo pri enostavnosti \$1.30 za eno letno naročnino. Če va člani plačajo pri enostavnosti \$1.30 za eno letno naročnino.

Pojasnili.—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član in dotična družina, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnštvu lista, in obenem doplačati dotično vsto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnštvu snizati datum za to vsto naročniku.

Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado	\$0.00	Za Chicago in okolice je	\$7.50
1 tednik in	6.00	1 tednik in	6.00
2 tednika in	8.00	2 tednika in	8.00
3 tednike in	1.00	3 tednike in	1.00
4 tednike in	1.20	4 tednike in	1.20
5 tednikov in	1.50	5 tednikov in	1.50
Za Evropo je		\$0.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto. List, ki je vaše lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo polijam naročnino na list Prosveto vsto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga priložite k moji naročnini od sleditih članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Družina _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐